

νουσα. Ἐν γένει τὰ διανοητικῆς φύσεως ἑλληνικὰ καλλιτεχνήματα ἐν τε τῷ πεζῷ καὶ τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ εἶναι τοιαῦτα, ὥστε ἀείποτε θέλουσι θεωρεῖσθαι ὡς [ἀφ' αὐτῶν ὡς ξέχασαν νὰ σοῦ τὸ διορθώσουν οἱ δασκάλου σου] τὰ μὴ ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας ἐξευγένισιν μέσα. Ἐν τοῖς ἐργοῖς τοῖς μετὰ γλυκερίας καὶ γλαφυρᾶς ἀρμονίας καὶ ἀνυπερβλήτου λεκτικῆς τέχνης συνθετοῖσι, δύνανται τις νὰ ἀποκομιῇ [τὰ μικλά σου καὶ μὴά λύρα] ὅτι καλὸν καὶ λυσιτελὲς νὰ ἐπιδείξῃ ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Διὰ βραχέων πολλᾶς στίχων μέγιστα καὶ σπουδαιότατα ἀλήθεια ἐκδιδάσκονται. Καὶ π. χ. εἰς πότῃ ἀπεραντολογίαν δὲν εἰσερχόμεθα ἡμεῖς [μίλα γὰρ τὸν ἐαφ' αὐτῶν σου, μωρέ, καὶ γὰρ τοὺς δασκάλους σου] καὶ πόσον πολυτίμον δὲν κατατρεβόμεν ἀσκοπῶς χρόνον, προκειμένου περὶ ἀνορθώσεως τῶν κοινῶν καὶ πόσας δὲν ἐκφέρωμεν γνώμας οὐχὶ σπανίως ἀλλήλας ἀναιρούσας; ἐν ᾧ ὁ Ἰσοκράτης ὅσον οἷόν τε διὰ βραχέων κάλλιστα καὶ ἀρίστα τὸ ζήτημα τοῦτο λύει ἐν τῷ Ἀρειοπαγιτικῷ λόγῳ ἀδελφεὶ δὲ τοῖς εὖ πολιτευομένοις οὐ τὰς στοῖς ἐμπιπλάναϊ γραμμάτων καὶ Πανεπιστημίων καθηγητὰς ἔχοντων, οἷοι ὅ τε Μισθριώτης καὶ ὁ Κασιδάκις καὶ ὁ Βράσις, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔχειν τὸ δικαίον οὐ γὰρ τοῖς ψήφισμασιν, ἀλλὰ τοῖς ἤθεσι καλῶς οἰκετοῖσθαι τὰς πόλεις καὶ τοὺς μὲν κακῶς τετραμμένους καὶ τοὺς ἀκριβῶς τῶν νόμων ἀναγεγραμμένους τολμήσειν παραβαίνειν, τοὺς δ' ἀσφαλῶς πεπαιδευμένους καὶ τοῖς κακῶς κειμένοις ἐβελήσειν ἐμμένειν». Καὶ μόνη ἡ τῶν ὀλίγων τούτων λόγων τοῦ φιλοσόφου βήτορος ἐφαρμογὴ δύναται νὰ παρασκευάσῃ πόλιν ἀξίαν, ἵνα τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ κατέχῃ.

Ὁ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον μετὰ τῶν ποικίλων κινήσεων τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν θαυμασίως ἀποκαλύψας ἔξοχος τῆς ἀρχαιότητος τραγικός, ἐν τῇ Ἄντιγόῃ, τῷ περιφανοστάτῳ τούτῳ τῆς διανοίας μνημεῖον, σοφώτατα ἀποτρέπων ἀπὸ τῆς μεγαλορημοσύνης καὶ τὴν εὐσέβειαν συνιστὰς, τὰδε μεγαλοπρεπῶς φθέγγεται: «πολλῶ τὸ φρονεῖν εὐδαίμονίας πρῶτον ὑπάρχει· χρεὶ δὲ τὰ γ' ἐς θεοὺς μηδὲν ἀσεπτεῖν· μεγάλοι δὲ λόγοι μεγάλας πληγὰς τῶν ὑπεραύχων ἀποτίσαντες, γῆρα τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν». — Ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τοιαῦται ἀνεφάνησαν διάνοιαι καὶ οὕτω δεξιῶς τῶν ζητημάτων αὐτῆς ἐπελάθοντο καὶ ταῦτα ἐπέλυσαν, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης, ὥστε οἱ μὲχρι νῦν περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀσχολούμενοι οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον, [νὰ μὴ λέτε ψέματα!] κατὰ γὰρ τὰς

θεμελιώδεις αὐτῆς ἀρχάς, προσέθησαν. Ὁ δ' ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης οὕτως ἐχώρησεν ἐν τῇ ἠθικῇ, ὥστε ἔλεγεν ὅτι προετίμα νὰ ἀδικηθῇ ἢ νὰ ἀδικήσῃ. Κατὰ τί διαφέρει ἡ φιλοσοφικὴ αὐτῆ γνῶμη τῆς ἠθικῆς τοῦ εὐαγγελίου; Οὕτω λοιπὸν ἐδειξάμεν ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς πολέμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γράμμασιν οἱ πρόγονοι ἐπιφανεῖς ἔγοντο. Ἐάν διὰ παραβάλωμεν τὰ ἐργα αὐτῶν ταῦτα, θέλομεν ἐν ἀμφοτέροις εὖρεϊ ζηλωτῆν ἐπίδοσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς γράμμασιν ἐτι μείζονα, κατ' ἐμὴν γὰρ γνώμη.

Τῇ φιλοποσίᾳ καὶ ἀγαστῇ φιλοπατρίᾳ ἐκείνων καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες ἅς πράξωμεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως ἐν τε τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς σωματικαῖς ἀσκήσεσιν ἡμᾶς αὐτοὺς προαγάγωμεν καὶ τοῦτο μὲν ἀνταξίους ἐκείνων ἀπογόνους δεῖξωμεν, τοῦτο δὲ τὴν φιλότατην πατρίδα, τὴν μάλιστα νῦν κλονουμένην καὶ δειναῖς μάστιξι Μισθριωτικαῖς τε καὶ Κασιδακικαῖς καὶ Βρασεικᾶς μαστιζομένην, ὠφελήσωμεν. Διότι κατὰ τὸν φιλόσοφον Ἑνοφανῆν αὐτοὶ [κι' ἀφ' αὐτοῦ ξέχασαν νὰ σοῦ διορθώσῃ ἡ δασκαλικὴ σου τριάδα] ἀπ' ἀρχῆς θεοὶ θνητοὶ πάντα ὑπέδειξαν, ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον» καὶ κατὰ τὸν τερπνὸν Ῥωμαίων ποιητὴν Κάτουλλον «amat victoria curam».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαρτίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΙΣ

ΘΑΛΙΜΜΕΝΟΙ ΑΝΤΙΑΛΛΟΙ

*Φορέσανε τὰ δέντρα δλόγγρά μου,
τὰ πλάγια τῶν βουνῶν κ' οἱ κάμποι
τὶς πράσσινες καινούργιες φορεσιές.*

*Λουλουδία μυριοχρώματ' ἀπλωθήσαν
καὶ λαχταροῦμένους στὰ χορτάρια
τοῦ ἡλίου ἡ δόλοχρυσος ματιές.*

*Χωρίζω τὰ κλαδιὰ τὰ φουντωμένα,
κάτω ἀπὸ μυρωδάτους ἱσκιούς
ποθῶ τὰ φλογερὰ του τὰ φιλιά,*

*Νὰ πάω νὰ ἑαπωθῶ μὲς στὰ χορτάρια,
τῶν λουλουδιῶν νὰ πῶ τὸ μῦρο,
νὰ μεθυσθῶ ἀπὸ ζέστη κι ὀμορφιά.*

Ἔδεσσα.

ΡΗΝΑ ΔΕΒΑΝΘΗ

Μὴν τ' ἀλησμόνης τὸ σόγι τοῦ ἀλόγου ποῦ εἵπαμε. Τὸ αἷμα του τῆχει νὰ παίρνῃ ἐρόμο καὶ νὰ περᾶν γυμνοὺς καὶ βράχους. Ἄν εἶναι τώρα δειμμένο με δασκαλήσιες ἀλυσιδεὶς καὶ χαλινάρια, ἂν τὰ γίγεται με χορτάρια ξενοφερμένο, ἂν ἄλλο δὲν κάμνην παρὰ νὰ κλωτσᾷ καὶ νὰ χλιμνιτράη μέσα στὰ σκοτάδια τοῦ σταύλου, θάνατελιχὴ ἢ μέρα ποῦ σὲ ρωμαίτικῃ ἀπάνω πρασιναδά θὰ χαίρεται, θὰ γοργοπηδάη καὶ θὰ τρέχῃ, καὶ τότες, σώνει νὰ τὸ κρατᾷ γερὰ ὁ καλόντιχος ὁ καθαλάρης του, καὶ νὰ δης τί δοξασιμένους δρόμους θὰ μᾶς χαράξῃ με τὰ φτερωτά του καλπύσματα. Τέτοια θάματα θέλομε σὲ μιὰ γενεὰ νὰ τὰ δοῦμε. Νὰ μᾶς κατεβῇ τὸ μεγαλεῖο κ' ἡ δόξα ἀπὸ τὸν οὐρανὸν σὲ βροχή. Ἀνυπομονησίᾳ ρωμαίτικῃ, ἴσως ἔχι δὲχως τὸ λόγο τῆς, ἀπὸ τὴν ἔχει τὴν ἱερὴ τὴ φωτιὰ ἢ ρωμαίτικῃ ἢ ψυχῇ. Ἐμεῖς ὅμως, ποῦ δὲ μᾶς φλέγει πᾶ ἡ πρεμούρα τῆς νιότης, ἅς μὴν τὸ ἔχη· με πῶς μιὰ καὶ δυὸ γενεές εἶναι: στὸ ἔθνος δὲ τι μὴ καὶ δυὸ μέρες στὸν ἄνθρωπο. Τὸ ἔθνος εἶναι δὲν εἶναι: τρεῖς μέρες ποῦ τὸν ἔδειξε τὸν ἡρωισμό του. Ἦτε ἢ ἔλεγεσ ἐνὸς καλοῦ μπεχλιβάνη, ἂν ξεφάντωνε καὶ δυὸ τρεῖς μέρες ὑστερ' ἀπὸ μιὰ μεγάλην παλαίστρα!

Ὅχι, Ἀκρόπολι μου, ἐγὼ δὲν ἀπελιστήκα.

Ἄς ἔρθουνε μερικὰ ἄλλα παιδιὰ σου κι ἅς σέρνουν τὰ μαλλιά τους ἀπάνω στὰ δοξασιμένα σου τὰ χαλάσματα. Ἐγὼ μὲ θάρρος καὶ μὲ περηφάνεια θὰ τὸ φωνάξω πῶς ἀντίκρου στὸν ἀγῆρατο τὸν Παρθενῶνα σου θὰ στησομε μιὰ μέρα καὶ μετς τὸ Ναό μας—μπορεῖ νὰ μὴ εἶναι ἀπαιρωμένος στὴν Ἀθηνᾶ, μπορεῖ καὶ νὰ μὴ λέγεται Φειδίας ὁ χτίστης του. Μέσα στὰ κατάλαμpra βάθια του θὰ ψάλλονται τραγοῦδια κ' ὕμνοι,—μπορεῖ νὰ μὴ εἶναι στὸ ἔαμετρο βαλμένοι, μπορεῖ νὰ μὴ ἔχουν καὶ νεκραναστημένες λέξεις οἱ στίχοι τους. Ἐνα πράμα ὅμως σοῦ τὸ τὰζω χωρὶς δισταγμὸ, πῶς θὰ εἶναι ρωμαίτικα τραγοῦδια, καὶ ρωμαίτικα πᾶσι νὰ πῆ τῆς καρδιάς μας τὸ αἷμα.

Θάρρουνται τότες οἱ Φράγκοι καὶ θάπορουνε βλέποντας τέτοιο μεγάλον Ἑλληνισμό δὲχως ἀπαρέμφατα, δὲχως ἕαμετρα, δὲχως δοκιὰς, μὰ θὰ τοὺς λέμε καὶ μετς τότες πῶς ἀδικο μεγάλο μᾶς κάμνουνε νὰ μᾶς παίρνουν κ' ἐμᾶς γι' ἀντίκες, πῶς ἂν καθetics ζωντανὸ στὸν κόσμο πρέπει ν' ἀλλάξῃ, κὲν ἢ ἀλλαγῇ του σημαίνῃ πῶς ζῇ, καλλίτερη ἀπόδειξη δὲ χρειάζεται πῶς τὸ ἔθνος αὐτὸ ποῦ ἦρθε νὰ δη εἶναι τὰθάνατο τὸ Ἑλληνικὸ τὸ ἔθνος, κὲ ἅς τὸ λέμε ρωμαίτικο.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ἡ ΑΔΕΛΦΗ

«Δράμα εἰς πράξεις τρεῖς»

Γιὰ τὴν τέχνη τοῦ ἐργου τῆς κυρίας Α. Σακελλαρίου δὲ θὰ μιλήσομε, γὰρ τὸν ἀπλοῦστατο λόγον πῶς τέχνη δὲν ἔχει. Τρεῖς πράξεις γὰρ μιὰν ἀδύναμην δηγησοῦλα, δὲν μποροῦσαν νὰ γραφοῦν δὲχως τραβήγματα καὶ παραγεμισματα. Κι ὅμως μ' ὅλα αὐτὰ δὲ βρίσκονται δυὸ γραμμῆς χαρακτηριστικῆς γὰρ τὰ πρόσωπα ποῦ πάσκιζαν νὰ πλέξουν τὸ μῦθο. Ζουγραφισμένα ὅλα θαμπὰ καὶ κακότεχνα ἀπὸ τίς κουβέντες, κὲ ὄχι ἀπὸ τὸ κομᾶτι τῆς ζωῆς ποῦ παρυσιάζανε. Τόπο δὲν εἶχανε νὰ πατήσουν, οὔτε τῆς φαντασίας οὔτε τῆς πραγματικότητος. Οἱ σκηνές σέρνουνταν ἀνεπάντεχες καὶ ξαφνικῆς. Ὁ διάλογος κλεμένος ἀπὸ τ' ἀναγκώματα τῷ φημερίδωνε. Ἀπὸ κεῖ καὶ οἱ ἥρωες τοῦ ἐργου.

Ἡ κυρία Μηστρά «χῆρα 35 ἐτῶν» κατὰ τὰ πρόγραμμα, ἀγαπᾷ μυστικᾶ ἕνα νεό, τὸν «Ἀλέξανδρον Στέφην» ποῦ ἡ ζωὴ του περᾶν ἀνάμεσα σὲ ἀσυνείετες. Ὁ Στέφης ἀγγιζεται βαθειὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ τῆς, καὶ πασκιζει νὰ διορθωθῇ. Ἡ κυρία Μηστρά ὅμως, ὑπερῆφανη στὸ χαρακτῆρα τῆς, δὲ νομίζει ἀκόμα κατὰλληλη τὴν ὥρα νὰ τοῦ ξομολογῇ τὸν ἔρωτά τῆς, ποῦ ὁ Στέφης ὅμως τὸν ἔχει ἀπὸ καιρὸ νοιώσει. Ἐτσι ἡ ἀδελφὴ τῆς Ἰουλιὰ, κορίτσι δεκαοχτῶ χρονῶ, συμφωνᾷ με τὸ Στέφην καὶ σκαρῶνει ἕνα πικρὸν καὶ καὶ κυρία Μηστρά. Ὑποκρίνεται πῶς αὐτὴ ἀγαπᾷ τὸν Ἀλέξανδρο καὶ σὲ μιὰ στιγμή πόνου γὰρ τὸ ξαφνικὸ ἀκουσμα κατορθώνει αὐτὸς νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν κ. Μηστρά τὴν ποθούμενη ὁμολογία τῆς ἀγάπῆς τῆς.

Τὸ δράμα εἶναι γραμμένο σὲ καθαρεύουσα. Ἡ κυρία Σακελλαρίου ποῦ σκαρφίστηκε νὰ γράψῃ ἔργο ἀψυχολόγητο, ἀψυχο, κούφιο, ψεύτικο, δὲν μποροῦσε παρὰ τῇ γλώσσᾳ τῆς ψευτικῆς καὶ τῆς μωμισούνης νὰ διαλέξῃ. Εἶναι τὸ ἕνα τόσο πολὺ δειμμένο με τὸ ἄλλο, ποῦ κατάντησε πᾶ κανόνας ἀλάθευτος. Ἡ γλώσσα τῶν αἰθουσιῶν, ποῦ λιμπίζεται ὁ κ. Χατζηδάκης δίνει καὶ παίρνει στοὺς διάφορους διαλόγους τοῦ ἐργου. Καὶ εἶναι αὐτὴ μιὰ γλώσσα ἀκατάστατη, ἀλύγιστη, κούφια, ἀπελισμένη, στενὴ, μπόσιχη, ἀγράφικη, ἀκκατῆριστη, ἄκανόνιστη,

Καὶ τώρα ποῦ τ'ἀναπνεύσαμε τὸ ψιλὸ αὐτὸ καὶ τὸ μυρωμένο τᾶγερὶ, ποῦ συνεφέραμε ὑστερ' ἀπὸ τὴν τόση Τούρκικη βόχα, τώρα ποῦ ξεναμπήκε ζωὴ στὸ ξεθυμασμένο τὸ αἷμα μας, καὶ μᾶς ἀνοῖξε καρδιὰ καὶ μάτια, τώρα ποῦ ξεδιαλύσαμε τὸ μυστήριο ποῦ θὰ μᾶς δοξάσῃ πάλι τὸ ἔθνος, ἅς κατεδοῦμε στὴ χώρα, κὲ ἅς ἀρχίσουμε τὴ δουλειὰ μᾶς μ' ἀνοιχτὴν κὲ ἀντρικία καρδιὰ, καθὼς πρέπει νὰ εἶναι πᾶσα καρδιὰ, καθὼς πρέπει νὰ εἶναι πᾶσα καρδιὰ ποῦ τέτοιο ἀγῆρι τὴ θρέφει.

Β'

ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

Ἐκεῖ με τὴν ἄδεια τοῦ Βασιλικοῦ νοικοκύρη, ἐκεῖ ἅς περάσομε τὴ νυχτιὰ μουσαφίρηδες. Τὸ πρὸτὸν σεριανίζομε καὶ στὴν ἄλλῃ τὴ χώρα.

Ἐδῶ στὴν Ἀθηνᾶ,—καθὼς κάμαμε καὶ στὴν Πόλιν,—τὰ χτίρια, τὰ μνημεῖα, τὰ σπίτια καὶ τὰ παλάτια, τὰ χαρακτηριστικὰ τους καὶ τοὺς ρυθμούς τους, τίς ὁμορφιὰς τους καὶ τίς ἀσχημίες, δὲ αὐτὰ, τὰφίνομε σὲ μυλόρδους νὰ τὰ φιλολογοῦν καὶ νὰ τὰ ἱστοροῦν. Ἐμᾶς, ἢ δουλειὰ μᾶς αὐτὴ δὲν εἶναι.